Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje Fond pro spravedlivou transformaci

[COM(2020) 22 final – 2020/0006 (COD)]

a k pozměněnému návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu plus, Fondu soudržnosti a Evropském námořním a rybářském fondu a o finančních pravidlech pro tyto fondy a pro Azylový a migrační fond, Fond pro vnitřní bezpečnost a Nástroj pro správu hranic a víza

[COM(2020) 23 final – 2018/0196 (COD)]

(2020/C 311/08)

Zpravodajka: **Ester VITALE**

Spoluzpravodaj: **Petr ZAHRADNÍK**

Konzultace	Rada Evropské unie, 23. 1. 2020
	Evropský parlament, 29. 1. 2020
Právní základ	čl. 175 třetí pododstavec a článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato v sekci	13. 5, 2020
Přijato na plenárním zasedání	10. 6. 2020
Plenární zasedání č.	552
Výsledek hlasování	210/1/5
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	

1. **Závěry a doporučení**

1.1. EHSV je hluboce přesvědčen, že Fond pro spravedlivou transformaci (FST) je prvním konkrétním nástrojem, který má přispět k dosažení velmi ambiciózního cíle v podobě uhlíkové neutrality do roku 2050, a že je v souladu se Zelenou dohodou pro Evropu.

1.2. EHSV se obává, že investice plánované na spravedlivou transformaci neodpovídají ambiciózní Zelené dohodě Evropské komise, a domnívá se, že je zapotřebí nalézt další zdroje prostřednictvím navýšení víceletého finančního rámce, a to buď prostřednictvím zavedení nových vlastních zdrojů, nebo zvýšením příspěvku členských států. EU musí prokázat takovou míru ambicí, která bude odpovídat výzvě, již představuje boj proti změně klimatu. Na tento cíl musí být vyčleněno v průměru 40 % jejího celkového rozpočtu (VFR 2021–2027).

1.3. EHSV doporučuje, aby se více upřesnil finanční rámec FST, neboť podle návrhu je zaručeno pouze 30 miliard EUR a zbytek závisí na dobrovolném rozhodnutí členských států. EHSV není přesvědčen o tom, že by byl finanční rámec založen na konzervativním přístupu a nezbytných podmínkách.

1.4. EHSV si je vědom toho, že úspěch FST (a celého investičního plánu pro udržitelnou Evropu) závisí na novém partnerství mezi soukromým a veřejným sektorem, pokud jde o financování a sdílení odpovědnosti. Je zapotřebí vytvořit nový pakt mezi veřejným a soukromým sektorem, který bude zahrnovat všechny subjekty v hospodářské, sociální a environmentální oblasti a určí financování a sdílenou odpovědnost. Vzhledem k tomu, že finanční potřeby Zelené dohody pro Evropu jsou obrovské a společné rozpočtové zdroje EU dosti omezené, bude hrát soukromý sektor zásadní úlohu. Nevládní organizace by měly pomáhat orientovat využívání Fondu pro spravedlivou transformaci tak, aby mohl být plně uplatňován na všechny skupiny ve společnosti a zároveň se zlepšila přístupnost pro osoby se zdravotním postižením a starší osoby.

1.5. EHSV podporuje široký přístup, který zohledňuje hospodářský, sociální, průmyslový a technologický rozměr přechodu ke klimaticky neutrálnímu hospodářství se zapojením místních aktérů, sociálních partnerů a nevládních organizací. Sociální partneři musí být zapojeni do vypracovávání a provádění politik a strategií pro spravedlivou transformaci. Ve všech fázích procesu spravedlivé transformace musí být přítomny odbory, aby byla zajištěna ochrana zájmů pracovníků na různých úrovních.

1.6. EHSV doufá, že do dialogu mezi Evropskou komisí a členskými státy souvisejícího s rámcem evropského semestru budou podstatným způsobem aktivně zapojeni sociální partneři a nevládní organizace.

1.7. EHSV vítá, že územní plány a veškeré specifické programy mají monitorovat zvláštní monitorovací výbory, které se budou řídit pravidly stanovenými nařízením o společných ustanoveních o evropských strukturálních a investičních fondech.

1.8. EHSV doporučuje, aby do územních plánů a případných specifických programů Fondu pro spravedlivou transformaci byli plně a podstatným způsobem zapojeni sociální partneři a nevládní organizace.

1.9. EHSV vřele vítá flexibilitu v pravidlech státní podpory a její očekávané implicitní důsledky, které by měly rovněž odrážet význam Zelené dohody, a to zejména v členských státech a regionech s vysokou spotřebou uhlí a vysokými emisemi uhlíku. Státní podpora, a zejména zelená státní podpora, by měla napomáhat přechodu k zelenější a inkluzivnější ekonomice a měla by být kontinuálně a v širší míře využívána na podporu zaměstnanosti osob, které se často nacházejí mimo otevřený trh práce, jako jsou osoby se zdravotním postižením.

1.10. Vzhledem k tomu, že udržitelný rozvoj a opatření v oblasti klimatu mají pozitivní dopad na veřejné výdaje a eliminují určitý počet negativních externalit (zdravotnictví, revitalizace, obnova atd.), musí být veřejné investice v oblasti ochrany životního prostředí a změny klimatu vyloučeny z omezení stanovených Paktem o stabilitě a růstu. Nyní je to z důvodu této bezprecedentní krize ještě důležitější. COVID-19 může mít na občany EU, jejich zdraví a hospodářství obecně velice silný dopad.

1.11. V současné době je hlavní prioritou pandemie COVID-19. Narušuje náš společenský a hospodářský život a rovněž ovlivňuje současnou i budoucí fiskální politiku EU. Zároveň vytváří bezprecedentní nejistotu, která by mohla vést k zásadní změně zaměření a přidělování rozpočtových prostředků EU. Komise v posledních dokumentech navrhuje a doporučuje, aby byla zbývající část dostupných rozpočtových zdrojů EU na období 2014–2020 přidělena především na zmírnění důsledků pandemie. EHSV bude v příštích jednáních o víceletém finančním rámci respektovat veškeré nutné přiměřené změny, které by mohly pomoci vyřešit tuto dramatickou situaci.

1.12. EHSV podporuje návrh Evropské komise „Next Generation EU“, jenž má v reakci na krizi posílit mechanismus pro transformaci, a její nový návrh příštího dlouhodobého rozpočtu EU.

1.13. EHSV vítá, že členské státy mají možnost zavést specifický program Fondu pro spravedlivou transformaci. EHSV uznává a podporuje důležitou úlohu regionů v procesu plánování, řízení a provádění FST, která se opírá o zásadu subsidiarity. EHSV dále doporučuje, aby se vzala v úvahu různá úroveň připravenosti členských států a regionů na přechod k uhlíkové neutralitě a rovněž různý potenciál pro výrobu čisté energie v různých částech EU. Je rovněž potřeba zohlednit odlišné postoje občanů jednotlivých členských států a regionů k aktivnímu přispívání k ochraně klimatu.

1.14. EHSV by velmi ocenil zveřejnění seznamu udržitelných projektů, což by umožnilo sdílet osvědčené postupy. Zveřejněna by měla být rovněž podpora, kterou poskytují určité řídící orgány, aby se přispělo k vytvoření prostředí příznivého pro investice. Tím se zvýší transparentnost a zabrání se riziku nerovnoměrné informovanosti.

1.15. EHSV poukazuje na potřebu zajistit komplementaritu činností financovaných z Fondu pro spravedlivou transformaci a činností spolufinancovaných z programu InvestEU v rámci druhého pilíře a z úvěrového nástroje pro veřejný sektor v rámci třetího pilíře mechanismu pro spravedlivou transformaci.

1.16. EHSV upozorňuje na to, že je třeba nalézt správnou rovnováhu mezi opatřeními hospodářské restrukturalizace a opatřeními, která zajistí ochranu a změnu kvalifikace pracovníků, na něž měl přechod dopad.

1.17. Pro podporu transformačních procesů je klíčový systém vzdělávání a odborné přípravy. EHSV doporučuje navýšit prostředky na politiku soudržnosti, aby se posílil a oživil systém sekundárního a univerzitního vzdělávání díky vědeckým a technologickým oborům zaměřeným na aktuální potřeby.

1.18. EHSV doufá, že část prostředků Fondu pro spravedlivou transformaci bude věnována na generování investic, které budou potřebovat pracovníci na podporu přechodu z jednoho zaměstnání do jiného. Je však třeba zajistit rovnováhu mezi investicemi do změny kvalifikace pracovníků, kteří přecházejí na nové typy ekologičtějších pracovních míst, a přípravou pracovníků v postižených komunitách, kteří poprvé vstupují na trh práce s dovednostmi požadovanými pro nové formy práce. Zvláštní důraz by měl být kladen na podporu zaměstnávání osob, které jsou trhu práce vzdáleny nejvíce, jako jsou mladí lidé a osoby se zdravotním postižením.

2. **Úvod**

2.1. Evropská komise představila svou dlouhodobou strategickou vizi prosperující, moderní, konkurenceschopné a klimaticky neutrální ekonomiky do roku 2050. Jak je uvedeno ve sdělení Zelená dohoda pro Evropu, navrhuje Komise mechanismus pro spravedlivou transformaci, který doplňuje již předložené legislativní a rozpočtové návrhy na období 2021–2027. Mezi lety 2021 a 2027 bude na mechanismus pro spravedlivou transformaci přidělen balíček ve výši 100 miliard EUR s cílem podpořit a usnadnit přeměnu činností, které jsou zdrojem škodlivých emisí, snížení spotřeby uhlí, podporu energetické účinnosti a přechod k méně znečišťujícím technologiím ve všech odvětvích výroby. Počáteční příděl prostředků fondu bude 7,5 miliardy EUR a má být navýšen na předpokládaných 100 miliard EUR díky vnitrostátnímu spolufinancování a financím z programu InvestEU a od Evropské investiční banky.

2.2. Mechanismus pro spravedlivou transformaci se skládá ze tří pilířů:

— Fond pro spravedlivou transformaci, jenž má být prováděn v rámci politiky soudržnosti. Tento fond je zřízen zvláštním nařízením, které stanoví jeho specifický cíl, zeměpisné pokrytí, metodiku přidělování finančních zdrojů a obsah územních plánů spravedlivé transformace, na nichž mají příslušné programy stavět. Fond bude regionům poskytovat zejména subvence na podporu pracovníků, které jim budou pomáhat například při získávání schopností a dovedností využitelných na budoucím trhu práce, či na podporu malých a středních podniků, startupů a podnikatelských inkubátorů, které v těchto regionech vytvářejí nové ekonomické příležitosti. Kromě toho bude podporovat investice do přechodu k čisté energii, včetně investic v oblasti energetické účinnosti.

— Zvláštní režim v rámci programu InvestEU, který se bude vztahovat na projekty energetické a dopravní infrastruktury, včetně plynárenské infrastruktury a dálkového vytápění, ale také na projekty v oblasti dekarbonizace.

— Úvěrový nástroj pro veřejný sektor zřízený EIB s cílem poskytovat finanční zdroje místním orgánům v dotčených regionech. Finanční prostředky z rozpočtu EU by mohla doplnit úroková subvence nebo grant na podporu investic spojený s úvěry poskytnutými EIB.

2.3. Budou uvolněny dodatečné veřejné a soukromé zdroje a jsou plánována pravidla pro poskytování státní podpory v jednotlivých odvětvích s cílem usnadnit využívání vnitrostátních prostředků na projekty, které odpovídají cílům spravedlivé transformace.

2.4. Nedílnou součástí mechanismu pro spravedlivou transformaci bude poradenská podpora a technická pomoc pro regiony.

2.5. Fond pro spravedlivou transformaci bude spravován formou sdíleného řízení a bude k dispozici všem členským státům. Přidělované prostředky budou zohledňovat výzvy související s transformací, se kterými se potýkají regiony s nejvyššími emisemi uhlíku, a společenské výzvy vyplývající z případných ztrát pracovních míst.

2.6. Členské státy doplní finanční prostředky, které obdrží z Fondu pro spravedlivou transformaci, svými zdroji v rámci EFRR a ESF+. Tyto převedené prostředky budou představovat nejméně jedenapůlnásobek a maximálně trojnásobek přídělu prostředků z Fondu pro spravedlivou transformaci. Žádný členský stát by však neměl využít více než 20 % svého původního přídělu z EFRR a ESF+ a bude muset takovéto dodatečné zdroje odůvodnit. Členské státy poskytnou také své vlastní zdroje.

2.7. Plánování, včetně určení území, bude dohodnuto mezi Komisí a jednotlivými členskými státy v rámci procesu evropského semestru. Členské státy by měly předložit své územní plány definující proces transformace do roku 2030. Územní plány budou v tomto kontextu pro každé území definovat hospodářské, sociální a environmentální výzvy a požadavky na profesní rekvalifikaci a revitalizaci životního prostředí. Podpora z fondu bude směřovat do územních celků odpovídajících regionům úrovně NUTS 3.

2.8. Schválení územních plánů umožní poskytování podpory z Fondu pro spravedlivou transformaci a spustí mechanismy pro přístup k programu InvestEU a k EIB. Takto podpořené programy budou v polovině období přezkoumány za stejných podmínek jako všechny ostatní programy politiky soudržnosti.

2.9. Fond pro spravedlivou transformaci bude doplňovat fondy politiky soudržnosti. To znamená, že je nutné změnit nařízení o společných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu plus, Fondu soudržnosti, Evropském námořním a rybářském fondu, Azylovém a migračním fondu, Fondu pro vnitřní bezpečnost a Nástroji pro správu hranic a víza s cílem doplnit Fond pro spravedlivou transformaci jako nový fond politiky soudržnosti.

3. **Obecné připomínky**

3.1. EHSV podporuje strategii EU pro dlouhodobé snížení emisí skleníkových plynů i její cíl učinit Evropskou unii do roku 2050 klimaticky neutrální ekonomikou. EHSV vítá skutečnost, že „zelený“ cíl je jednou z hlavních priorit budoucí politiky soudržnosti, na nějž je vyčleněno nejméně 30 % prostředků Evropského fondu pro regionální rozvoj a 37 % prostředků Fondu soudržnosti. Je však znepokojen tím, že investice plánované na spravedlivou transformaci neodpovídají ambiciózní Zelené dohodě Evropské komise. Financování, jaké je navrženo na deset let, by bylo nezbytné každý rok, aby bylo možné do roku 2050 spravedlivým způsobem dosáhnout klimatické neutrality. EHSV se domnívá, že je třeba navýšit prognózy výdajů ve VFR. Pokud skutečně chceme dosáhnout ambiciózních cílů stanovených v Zelené dohodě, je třeba navýšit evropský rozpočet, a to buď zavedením nových vlastních zdrojů, nebo zvýšením příspěvků členských států.

3.2. EHSV oceňuje úsilí vynaložené na přizpůsobení víceletého finančního rámce EU pro období 2021–2027 požadavkům a výzvám v oblasti klimatu prostřednictvím Fondu pro spravedlivou transformaci a v širším kontextu prostřednictvím celého investičního plánu pro udržitelnou Evropu, jehož nejvýznamnější část představuje právě Fond pro spravedlivou transformaci. Ačkoli je Fond pro spravedlivou transformaci prvním konkrétním krokem zaměřeným na řešení této otázky z hlediska financí a investic, EHSV konstatuje a zdůrazňuje, že je nezbytné uskutečnit i ostatní úkoly stanovené v Zelené dohodě pro Evropu. Pokud se tak nestane, bude účinnost Fondu pro spravedlivou transformaci omezená.

3.3. Jak již bylo zdůrazněno v předchozích stanoviscích ([1]), souhlasí EHSV s tím, že by v rámci politiky soudržnosti mělo být prostřednictvím mechanismu spravedlivé transformace poskytnuto cílené financování. Toto financování by však mělo pocházet z odpovídajících ad hoc prostředků, aby se zamezilo dalším omezením disponibility fondů politiky soudržnosti.

3.4. V případě ESF+ by mohl povinný převod rovněž vést k neúmyslným střetům zájmů. Mohly by například vyvstat otázky, jako je podpora osob ohrožených chudobou nebo pracovníků v průmyslu, kterým hrozí ztráta zaměstnání. Takové střety zájmů by mohly mít negativní dopad na přijetí politiky v oblasti klimatu jako celku. Rozšíření oblasti působnosti ESF + musí jít v každém případě ruku v ruce se zvýšením zdrojů.

3.5. Vzhledem k tomu, že udržitelný rozvoj a opatření v oblasti klimatu mají pozitivní dopad na veřejné výdaje a eliminují určitý počet negativních externalit (zdravotnictví, revitalizace, obnova atd.), musí být veřejné investice v oblasti ochrany životního prostředí a změny klimatu vyloučeny z omezení stanovených Paktem o stabilitě a růstu. Nyní je to z důvodu této bezprecedentní krize ještě důležitější. COVID-19 může mít na občany EU, jejich zdraví a hospodářství obecně velice silný dopad.

([1]) Viz stanovisko EHSV *Nařízení o společných ustanoveních 2021–2027* (Úř. věst. C 62, 15.2.2019, s. 83).

3.6. EHSV je přesvědčen, že soubor řešení pro krizi způsobenou pandemií a výzvy v oblasti Zelené dohody mají řadu společných zájmů a cílů. Zdá se však vhodné nově nastavit plnění některých cílů Zelené dohody, zejména pokud jde o jejich načasování. Silně doporučujeme především jistou flexibilitu (jež by byla srovnatelná s flexibilitou uplatňovanou pro fiskální pravidla a pravidla státní podpory).

3.7. Nelze si představit velké investice v oblasti boje proti změně klimatu a ekologické transformace, pokud budou přetrvávat omezení týkající se schodku veřejných financí. To samozřejmě neznamená, že se upustí od obvyklého požadavku na stabilizaci veřejných financí, ale jde o to, že je třeba se rozhodnout mezi dvěma možnostmi: buď chceme opravdu zvrátit proces globálního oteplování, a musíme tedy investovat obrovské částky, nebo si pouze přejeme zavést určitá nápravná opatření, která uspokojí naše svědomí a udrží dobrý stav veřejných financí.

3.8. EHSV má za to, že aby transformace byla ekonomicky účinnější a z politického hlediska přesvědčivější, je třeba co nejrychleji zrušit systém přímých a nepřímých dotací pro odvětví fosilních paliv, které má tak obrovské environmentální, sociální a ekonomické náklady, že může zvrátit pokroky dosažené v rámci opatření v oblasti klimatu.

3.9. Díky postupnému ukončování dotací na energii vyrobenou z fosilních zdrojů, podpoře rozvíjejících se odvětví, jakým je např. využívání obnovitelných zdrojů energie, a vytváření rovných podmínek přinášejí obnovitelné zdroje energie spotřebitelům prospěch z hlediska cenové dostupnosti, hospodářského blahobytu a klimatické udržitelnosti.

3.10. Fond pro spravedlivou transformaci představuje vyváženou symbiózu mezi subvencemi a finančními nástroji a mezi koordinovaným přístupem a centrálním řízením. Je zapotřebí vytvořit nový pakt mezi veřejným a soukromým sektorem, který bude zahrnovat všechny subjekty v hospodářské, sociální a environmentální oblasti a určí financování a sdílenou odpovědnost. Aby však mohl být účinně uplatňován, budou zapotřebí nové kapacity v oblasti řízení a správy. EHSV vítá skutečnost, že Evropská komise bude podporovat veřejné orgány a navrhovatele udržitelných projektů ve všech fázích těchto projektů, od plánování po provádění.

3.11. Má-li být tento přístup úspěšný, je klíčové podporovat zapojení soukromého kapitálu. Bude třeba vytvořit nové partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem založené na výsledcích výhodných pro všechny (win-win).

3.12. EHSV podporuje široký přístup, který zohledňuje hospodářský, sociální, průmyslový a technologický rozměr přechodu ke klimaticky neutrálnímu hospodářství se zapojením místních aktérů, sociálních partnerů a nevládních organizací. Udržitelný rozvoj je třeba konzistentním způsobem řešit ve všech oblastech politiky a musí směřovat k modelu konvergence mezi členskými státy. EHSV doporučuje, aby byla účinným způsobem zajištěna účast všech zúčastněných stran na všech úrovních a aby se dopady na zaměstnanost způsobené změnou hospodářského modelu řešily a řídily prostřednictvím sociálního dialogu propojujícího národní a evropskou úroveň.

3.13. EHSV se domnívá, že průběh přechodu na uhlíkově neutrální hospodářství také závisí na investicích do dostupných a udržitelných systémů veřejné dopravy a zastavěných prostředí. Fond pro spravedlivou transformaci by měl být spolu s EFRR využíván na podporu uhlíkové neutrality prostřednictvím investic v těchto oblastech tak, aby je mohli využívat všichni členové společnosti a aby byly dostupné pro osoby se zdravotním postižením a starší osoby.

3.14. EHSV se domnívá, že sociálně spravedlivá transformace je zásadní pro získání podpory a důvěry pracovníků, podniků a občanské společnosti a pro usnadnění velkých hospodářských změn nezbytných k záchraně planety před změnou klimatu. Konec éry fosilních paliv v Evropě musí být doprovázen nezbytnými investicemi, které zajistí ochranu pracovníků, vytváření nových pracovních míst a podporu místního rozvoje. Transformační procesy je třeba dohodnout se sociálními partnery a organizacemi občanské společnosti a musí být spojeny s politikou transparentnosti a účinné komunikace.

3.15. EHSV upozorňuje na to, že je třeba nalézt správnou rovnováhu mezi opatřeními hospodářské restrukturalizace a opatřeními, která zajistí ochranu a změnu kvalifikace pracovníků, na něž měl přechod dopad. Je také třeba zajistit rovnováhu mezi investicemi do změny kvalifikace pracovníků, kteří přecházejí na nové typy ekologičtějších pracovních míst, a přípravou pracovníků v postižených komunitách, kteří poprvé vstupují na trh práce s dovednostmi požadovanými pro nové formy práce. Zvláštní důraz by měl být také kladen na podporu zaměstnávání osob, které jsou trhu práce vzdáleny nejvíce, jako jsou mladí lidé a osoby se zdravotním postižením.

3.16. EHSV vítá skutečnost, že se Fond pro spravedlivou transformaci zaměřuje na zmírnění dopadů poklesu těžby uhlí a na nezbytnou podporu těžkého průmyslu, aby bylo možné pokračovat v jejich činnosti udržitelným způsobem, a také na nutná řešení souvisejících sociálních dopadů, nicméně podotýká, že se nesmí omezovat pouze na financování dekarbonizačních procesů. EHSV doufá, že část prostředků Fondu pro spravedlivou transformaci bude věnována na generování investic, které budou potřebovat pracovníci a komunity, jichž se dotkne hodnotový řetězec dekarbonizačních procesů, s cílem podpořit přechod z jednoho zaměstnání do jiného.

3.17. Pro podporu transformačních procesů je klíčový systém vzdělávání a odborné přípravy. EHSV doporučuje navýšit prostředky na posílení a oživení systému sekundárního a univerzitního vzdělávání díky vědeckým a technologickým oborům zaměřeným na aktuální potřeby, a to s využitím všech dostupných zdrojů politiky soudržnosti.

3.18. EHSV podporuje rozhodnutí propagovat a podporovat inovativní a udržitelné patenty a startupy. Podpora podniků zapojených do odpovědných a udržitelných činností a podniků vyvíjejících ekologická řešení pro dobro společenství musí být odměňována.

3.19. Plánování prostředků Fondu pro spravedlivou transformaci bude úzce spjaté s evropským semestrem, jak je již stanoveno v nařízeních k fondům politiky soudržnosti pro období 2021–2027. EHSV je přesvědčen, že ke sledování provádění Fondu pro spravedlivou transformaci v členských státech bude kromě monitorování naplánovaného v souladu s pravidly politiky soudržnosti využit rámec správy ekonomických záležitostí EU v podobě každoročního strukturovaného dialogu mezi členskými státy a Evropskou komisí. EHSV doufá, že do tohoto dialogu budou podstatným způsobem aktivně zapojeni sociální partneři a nevládní organizace.

3.20. EHSV vítá skutečnost, že je Fond pro spravedlivou transformaci programován prostřednictvím jednoho nebo více územních plánů spravedlivé transformace, v nichž bude nastíněn proces transformace do roku 2030 v souladu s vnitrostátními plány v oblasti energetiky a klimatu a s transformací na klimaticky neutrální ekonomiku. EHSV podporuje možnost, aby členské státy zavedly specifický program Fondu pro spravedlivou transformaci.

3.21. EHSV doporučuje, aby do územních plánů a případných specifických programů Fondu pro spravedlivou transformaci byli plně a podstatným způsobem zapojeni sociální partneři a nevládní organizace.

3.22. EHSV vítá, že územní plány a veškeré specifické programy mají monitorovat zvláštní monitorovací výbory, které se budou řídit pravidly stanovenými nařízením o společných ustanoveních o evropských strukturálních a investičních fondech.

4. **Konkrétní připomínky**

4.1. EHSV je přesvědčen, že je namístě vypracovat podrobnější finanční rámec nejen pro Fond pro spravedlivou transformaci, ale i pro mechanismus spravedlivé transformace a investiční plán pro udržitelnou Evropu. EHSV dodává, že není zaručeno uvolnění prostředků nad rámec 30 miliard EUR (to znamená, že převody vyšší než 1,5 násobek přídělu z Fondu pro spravedlivou transformaci nejsou povinné). Taktéž dosud nebyla vyřešena řada otázek týkajících se zvláštního režimu v rámci programu InvestEU a úvěrového nástroje EIB pro veřejný sektor.

4.2. EHSV se obává, že rozhodnutí vyčlenit během deseti let přibližně 1 000 miliard EUR na ekologickou transformaci, může způsobit snížení prostředků pro jiná odvětví, která tohoto fondu využívala, i když budou uvolňovány veřejné a soukromé investice prostřednictvím programu InvestEU. Z toho důvodu EHSV poukazuje na potřebu zajistit vysokou komplementaritu činností financovaných z Fondu pro spravedlivou transformaci a činností financovaných z programu InvestEU v rámci druhého pilíře a z úvěrového nástroje pro veřejný sektor v rámci třetího pilíře mechanismu pro spravedlivou transformaci.

4.3. Cíle Zelené dohody budou podporovány také ze zdrojů společné zemědělské politiky, která vyčlení 40 % svých prostředků na podporu klimatických cílů. V tomto ohledu bude důležité, aby členské státy a orgány EU dodržely svůj závazek investovat do soudržnosti stejně jako v minulosti.

4.4. EHSV velmi vítá postupy navržené s cílem zajistit pružnější výklad pravidel týkajících se státní podpory a jejich neustálé zjednodušování, které navrhuje Komise jako součást širšího politického rámce stanoveného ve sdělení o investičním plánu pro udržitelnou Evropu. Jsou nezbytná různá pravidla připravující prostor pro investice, které by měly vést k novému růstu.

4.5. EHSV chápe soubor kvantitativně vyjádřených kritérií způsobilosti pro financování z Fondu pro spravedlivou transformaci a souhlasí s těmito kritérii.

4.6. Zelená státní podpora:

— klást environmentální požadavky na státní podporu určenou podnikům v odvětvích s vysokou uhlíkovou nebo materiálovou stopou;

— klást podobné environmentální požadavky na nové a rozšířené bankovní půjčky (s veřejnými zárukami či bez nich) těmto odvětvím;

— odmítat státní podporu pro podniky a odvětví, jež nejsou schopny či ochotny zavádět nízkouhlíkové a oběhové technologie, a rekvalifikovat jejich pracovníky pro nová zaměstnání;

— urychlit postupy plánování stavebních projektů a infrastruktury v oblasti výroby energie z obnovitelných zdrojů, veřejné dopravy a oběhového hospodářství. Podniky bojují o přežití a potřebují státní podporu získat rychle.

V zájmu omezení počáteční administrativní zátěže se mohou vlády při udělování státní podpory rozhodnout provést zjednodušené posouzení vlivů na životní prostředí, které mohou doplnit o podrobné posouzení vlivů na životní prostředí ex post. Pokud podnik dohodnuté environmentální požadavky nesplní, bude muset státní podporu v závislosti na závažnosti neplnění zčásti nebo v plné výši vrátit. Dále se navrhuje zaměřit pozornost na klíčová odvětví, která jsou uhlíkově a materiálově náročná, aby se byrokracie omezila na minimum ([2]).

4.7. EHSV rovněž vítá uvedení odvětví, kterým je možné přidělit zdroje z Fondu pro spravedlivou transformaci, a těch, kterým financování z tohoto fondu poskytnout nelze. Metodika přidělování prostředků přispívá k zaručení toho, že prostředky budou dostatečně zaměřeny na členské státy, které čelí nejnáročnějším výzvám, a zároveň nabízí významnou podporu všem členských státům. Konkrétně by členské státy, jejichž HND na obyvatele je nižší než 90 % průměru EU, měly obdržet přibližně dvě třetiny prostředků FST.

4.8. Vzhledem k okolnostem doporučuje EHSV vyčlenit větší prostor pro jiné subjekty než malé a střední podniky, protože významné těžební podniky a podniky v oblasti těžkého průmyslu, kterých se opatření v oblasti klimatu týkají, jsou povětšinou větších rozměrů. Především pak tyto podniky často poskytují velký počet důstojných pracovních míst a jsou klíčové pro hospodářský blahobyt regionů. Zamezit nezaměstnanosti by mělo být hlavním cílem územních plánů. To by mělo zahrnovat nejen pomoc stávajícím pracovníkům při přechodu na nové formy zaměstnání, ale také podporu mladých lidí a osob nacházejících se mimo otevřený trh práce, jako jsou osoby se zdravotním postižením, při hledání práce v těchto rozvíjejících se odvětvích.

4.9. EHSV vítá nové možnosti, které místním a regionálním orgánům umožňují přímo převzít odpovědnost za řízení projektů a konkrétním způsobem uplatňovat místní přístup, protože základními jednotkami územních plánů pro spravedlivou transformaci jsou regiony NUTS 3.

4.10. Do vypracovávání a provádění politik a strategií ambiciózního snižování emisí musí být zapojeni sociální partneři a nevládní organizace působící v této oblasti, aby byla zajištěna spravedlivá transformace, která zaručí důstojná pracovní místa a zajistí dosažení rovnováhy mezi systémy čisté energie a udržitelnou kvalitou práce. Ve všech fázích procesu spravedlivé transformace musí být přítomny odbory, aby byla zajištěna ochrana zájmů pracovníků na různých úrovních.

([2]) Relativně vysokou uhlíkovou nebo materiálovou stopu mají tato odvětví: 1) doprava: silniční, letecká a vodní doprava využívá převážně fosilní paliva, 2) zpracovatelský průmysl: hodně výrobců stále ještě využívá technologie náročné na energii a materiály, 3) stavebnictví: hodně stavařů stále ještě využívá nerecyklovatelné materiály náročné na energii, např. cement, 4) energetika: přechod od fosilních paliv k obnovitelným zdrojům energie je velmi pozvolný.

4.11. Aby bylo možné splnit plánované cíle, je postoj Komise ke způsobilosti územních celků restriktivní, jelikož finanční prostředky mohou být poskytnuty pouze zemím, které uplatňují a předloží územní plány spravedlivé transformace. EHSV proto vyzývá všechny členské státy, aby připravily své plány co nejdříve, a bylo tak možné podpořit mnoho pracovníků v celé Evropě v regionech, které jsou v plánech uvedeny.

4.12. EHSV vítá přizpůsobení nařízení o společných ustanoveních s cílem vytvořit jasný a transparentní právní základ pro budoucí politiku soudržnosti EU a její klimatické zaměření.

4.13. Vzhledem k vysoké míře nejistoty ohledně dopadu transformace na zaměstnanost a jeho možného geografického rozložení EHSV podotýká, že by bylo lepší, kdyby prostředky z FST nebyly ex ante přidělovány na základě geografických kritérií. Další obava se týká správy Fondu. Vymezení způsobilých oblastí a rozdělení přidělených prostředků mezi tyto oblasti bude zcela ponecháno na vládách členských států. Vzhledem k absenci regionálních přídělů je zde riziko, že to způsobí nerovnováhu v rozdělování finančních prostředků na nižší než celostátní úrovni a že oblastem, které jsou méně ohroženy negativními dopady cílů v oblasti změny klimatu, nebudou přiděleny žádné zdroje.

4.14. EHSV upozorňuje na to, že je potřeba pozorně sledovat záměr spolehnout se na uvolnění 45 miliard EUR z programu InvestEU a 25–30 miliard EUR z EIB, aby se neopakovaly problémy s investicemi z EFSI. ([3]) Je třeba zaručit, že tyto investice budou plně v souladu s Pařížskou dohodou a že se Evropa díky cílům EU stane prvním klimaticky neutrálním kontinentem.

4.15. EHSV podporuje návrh Evropské komise „Next Generation EU“, jenž má v reakci na krizi posílit mechanismus pro transformaci, a její nový návrh příštího dlouhodobého rozpočtu EU. EHSV doufá, že se celkový rozpočet Fondu pro spravedlivou transformaci zvýší na 40 miliard EUR a že se v rámci InvestEU posílí režim spravedlivé transformace. EHSV rovněž souhlasí s návrhem Komise na úvěr pro veřejný sektor, jenž zmobilizuje 25 až 30 miliard EUR. Mechanismus pro spravedlivou transformaci tak bude moci zmobilizovat nejméně 150 miliard EUR veřejných a soukromých investic.

4.16. Hlavní prioritou boje proti klimatickým změnám na územní úrovni musí zůstat zachování ambiciózního rozpočtu politiky soudržnosti pro období po roce 2020. Jinými slovy nesmí zřízení nového fondu sloužit jako záminka k ospravedlnění dalšího snižování finančního přídělu na politiku soudržnosti v kontextu jednání o VFR.

4.17. EHSV vyjadřuje určité rozpaky ohledně procesu programování vzhledem k tomu, že je ještě třeba přijmout právní předpis a změnit nařízení o společných ustanoveních. Komise předpokládá, že územní plány budou schváleny ve druhé polovině roku 2020 a že programy související s FST budou přijaty v průběhu roku 2021. To by mohlo způsobit zpoždění v provádění některých programů politiky soudržnosti.

V Bruselu dne 10. června 2020.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Luca JAHIER

([3]) Zvláštní zpráva Účetního dvora č. 03/2019. Některé prostředky EFSI pouze nahradily jiné finanční prostředky EIB a EU a některé finanční prostředky připadly na projekty, které mohly využít jiných zdrojů veřejného či soukromého financování. Nakonec se ukázalo, že odhady dodatečných investic z EFSI byly v některých případech nadhodnocené a většina investic byla určena několika největším členským státům EU-15 s konsolidovanými národními bankami.